ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 31.5.2023 г.
COM(2023) 285 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Междинна оценка на Партньорството за научни изследвания и иновации в Средиземноморския регион (PRIMA)

{SWD(2023) 169 final}

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Междинна оценка на Партньорството за научни изследвания и иновации в Средиземноморския регион (PRIMA)

1. ВЪВЕДЕНИЕ

В настоящия доклад се представят констатациите от междинна оценка, извършена в съответствие с член 14 от Решение (ЕС) 2017/1324 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2017 г. относно участието на Съюза в Партньорството за научни изследвания и иновации в Средиземноморския регион (PRIMA), осъществявано съвместно от няколко държави членки[1].

Съгласно решението се изисква до 30 юни 2022 г. Комисията да извърши междинна оценка на PRIMA, подпомагана от независими експерти. Комисията трябва също така да изготви доклад относно тази оценка, който съдържа заключенията от оценката и бележките на Комисията. Най-късно до 31 декември 2022 г. Комисията изпраща посочения доклад на Европейския парламент и на Съвета.

Междинната оценка на PRIMA се основава на външно проучване[2]. Тя обхваща периода от стартирането на PRIMA (2017 г.) до март 2022 г. Публикувана е покана за предоставяне на данни[3] и резултатите са взети под внимание.

В настоящия доклад са обобщени основните заключения от междинната оценка и са включени произтичащите от тях бележки на Комисията.

2. КОНТЕКСТ И ПРЕГЛЕД НА PRIMA

Водоснабдяването и продоволствените системи в Средиземноморския регион се управляват по неустойчив начин. Това предизвикателство се изостря от изменението на климата и има значителни последици надолу по веригата, включително социално и икономическо напрежение, нестабилност и миграция.

Една от основните причини за неустойчивото управление на водоснабдяването и продоволствените системи в Средиземноморския регион е липсата на съвкупност от общи, новаторски решения, които са адаптирани към реалностите на региона, могат лесно да се пренасят на територията му и са преминали всички етапи на пилотен и демонстрационен проект на място[4].

Такива решения все още не са намерени, тъй като общото равнище на инвестициите в научни изследвания и иновации в Средиземноморския регион не е съизмеримо с мащаба на регионалните предизвикателства, равнищата на инвестициите се различават значително в отделните държави, финансирането не е добре насочено към справянето с предизвикателствата, свързани с водоснабдяването и управлението на водите и

[1] ОВ L 185, 18.7.2017 г., стр. 1.

[2] Проучване за оценка на европейските рамкови програми за научни изследвания и иновации с оглед на глобалните предизвикателства и конкурентоспособността на промишлеността — акцент върху дейностите, свързани с екологичния преход — RTD/2021/SC/023 — Междинна оценка на Партньорството за научни изследвания и иновации в Средиземноморския регион (PRIMA) (предстои публикуване).

[3] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13558-Партньорство-за-научни-изследвания-и-иновации-в-Средиземноморския-регион-PRIMA-първа-междинна-оценка_bg

[4] SWD(2016)332 Оценка на въздействието на PRIMA.

продоволствените системи, съответните участващи заинтересовани страни, например тези от частния сектор, невинаги разполагат с достатъчно добре развит капацитет за научни изследвания и иновации, а усилията за научни изследвания, иновации и сътрудничество между държавите — членки на Съюза, и държавите от Южното и Източното Средиземноморие са твърде несъгласувани (уредени основно чрез двустранни споразумения), за да окажат значително въздействие.

PRIMA беше създадено в отговор на тези предизвикателства, така че водоснабдяването и управлението на водите и продоволствените системи да станат по-устойчиви на изменението на климата, ефикасни, икономически ефективни и екологично и социално устойчиви. Инициативата следва член 185 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС)[5], както и отнасящия се до партньорствата в рамките на публичния сектор член 26 от Регламент (ЕС) № 1291/2013 на Европейския парламент и на Съвета[6] — Регламента, уреждащ рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт 2020“. Решение (ЕС) 2017/1324 на Европейския парламент и на Съвета — основният законодателен акт относно PRIMA — предвижда висока степен на ангажираност от страна на участващите държави за интегриране на научно, управленско и финансово равнище[7]. Това предполага също така, че участващите държави доброволно интегрират усилията си в областта на научните изследвания, както и че определят и поемат ангажимент за съвместна програма за научни изследвания, като това ще генерира добавена стойност за ЕС.

В програмата PRIMA участват следните държави: 11 държави — членки на ЕС (Германия, Гърция, Испания, Италия, Кипър, Люксембург, Малта, Португалия, Словения, Франция и Хърватия); 3 асоциирани държави по „Хоризонт 2020“ (Израел, Тунис и Турция) и 5 трети държави: Алжир, Египет, Йордания, Ливан и Мароко. За участие в PRIMA бяха подписани двустранни международни споразумения между ЕС и Алжир, Египет, Йордания, Ливан и Мароко.

Програмата се изпълнява от изпълнителната структура на PRIMA (PRIMA-IS)[8], създадена в Барселона през 2017 г. като специален орган, който отговаря за прякото управление на участието на Съюза съгласно член 185 от ДФЕС, като гарантира безпроблемното, ефикасно и прозрачно осъществяване на програмата PRIMA чрез своя секретариат и управителни органи.

Изпълнението на PRIMA се основава на дългосрочна стратегическа програма за научни изследвания и иновации (СПНИИ)[9], която осигурява визията и стратегическата посока за изпълнението на PRIMA и представлява основата за определяне на годишните работни планове (ГРП) на PRIMA.

[5] Консолидирана версия на Договора за функционирането на Европейския съюз, дял XIX „Научни изследвания и технологично развитие, и космическо пространство“, член 185.

[6] Член 26, параграф 2, буква б) от Регламент (ЕС) № 1291/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2013 г. за установяване на „Хоризонт 2020“ — рамкова програма за научни изследвания и иновации (2014—2020 г.) и за отмяна на Решение № 1982/2006/ЕО (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 104).

[7] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017D1324

[8] Специалната изпълнителна структура на PRIMA е частен орган съгласно испанското законодателство, създаден в Барселона на 19 юни 2017 г., на когото управителният орган на PRIMA е възложил извършването на всички управленски, административни, спомагателни и мониторингови дейности, необходими за изпълнението на програмата PRIMA.

[9] Министрите на научните изследвания и иновациите одобриха СПНИИ на PRIMA по време на министерската конференция за укрепване на евро-средиземноморското сътрудничество чрез научни изследвания и иновации, проведена в Малта на 4 май 2017 г., а Управителния съвет (УС) на фондация PRIMA я прие на 16 ноември 2017 г.

Програмата PRIMA, чиято основна цел да допринесе за устойчивостта и стабилността на региона в областта на устойчивото водоснабдяване и управлението на водите и продоволствените системи, е насочена към постигането на множество задачи. Те варират от тематични цели за задоволяване на обществените потребности в Средиземноморския регион и конкретни задачи, свързани с постигането на напредък към изграждането на интегрирано европейско и средиземноморско научноизследователско пространство, до цели в сферата на научната дипломация, насочени към сътрудничеството с южните съседи на ЕС.

През последните няколко години PRIMA успя да установи ефективно и основано на доверие сътрудничество между страните от Северното и Южното Средиземноморие. Като основната инициатива на ЕС в Средиземноморския регион за постигане на резултати по тези ключови предизвикателства в областта на научните изследвания и иновациите, PRIMA спомага за преодоляване на пропуските в областта на научните изследвания и иновациите и социално-икономическото разделение в южното и източното съседство и подобрява здравето, мира и стабилността за обществата в региона в дългосрочен план.

PRIMA изпълнява дейности под формата на покани за представяне на предложения, разделени в три категории:

- поканите за представяне на предложения в категория 1 се организират от PRIMA и се финансират изключително по линия на „Хоризонт 2020“;
- поканите за представяне на предложения в категория 2 също се организират от PRIMA, но се финансират от участващите държави;
- поканите за представяне на предложения в категория 3 се организират и финансират от участващите държави.

Общият бюджет на PRIMA за периода 2017—2028 г. е 494 милиона евро, от които 220 милиона евро са осигурени по линия на „Хоризонт 2020“[10] (приблизително 30 милиона евро годишно за три тематични области) и 274 милиона евро — от национални ресурси, насочени към задоволяване на потребностите в областта на научните изследвания и иновациите и съгласуване на политиките за научни изследвания и иновации във всички участващи държави.

3. КОНСТАТАЦИИ И ПРЕПОРЪКИ/БЕЛЕЖКИ ОТ МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА

3.1 Констатации от междинната оценка

Междинната оценка потвърждава, че добавената стойност от партньорството PRIMA в сравнение с това, което отделните участващи държави биха могли да постигнат с независими действия на международно, национално и/или регионално равнище, може да се смята за висока и ще се увеличи още повече в бъдеще.

Независимите експерти изтъкнаха следните ключови постижения:

- понастоящем PRIMA функционира по ефикасен начин и няма забавяния в изпълнението на годишните работни планове и поканите за представяне на предложения за тях;

[10] В края на 2020 г. бяха поети задължения на равнището на бюджета на ЕС за цялата сума от 220 милиона евро.

- в периода 2018—2021 г. бяха проведени успешно четири покани за представяне на предложения и бяха избрани 168 проекта за финансиране;
- общият размер на средствата за PRIMA, което включва финансиране от ЕС и национално финансиране (с изключение на вноските в натура), е 353 милиона евро за периода 2018—2021 г. Това представлява цели 71 % от целия размер на средствата, отпуснати на PRIMA;
- в избраните предложения са участвали широк кръг бенефициери. Повечето от тях са от публичния сектор на участващите държави. Най-големият брой бенефициери по линия на PRIMA представляват висши учебни заведения. Тази категория включва университети, институти, лаборатории и научноизследователски съвети и представлява 41,3 % от всички бенефициери за периода 2018—2021 г. 28,8 % от бенефициерите представляват други научноизследователски организации. Частните организации със стопанска цел са малко под 20 %, като повечето от тях (5 от всеки 6) са малки и средни предприятия;
- Италия и Испания са на първо място сред различните бенефициери, следвани от Тунис и Франция. Участниците от участващите държави извън ЕС представляват 38 % от всички бенефициери по поканите за представяне на предложения в категории 1 и 2. След Тунис, измежду участващите държави от Южното Средиземноморие (УЧЮС) най-голям брой бенефициери имат Мароко, Турция и Алжир;
- що се отнася до финансовото участие, УЧЮС са получили около 62 милиона евро или 28 % от всички средства. От тях 35,9 милиона евро са получени от бюджета за финансовото участие на ЕС (категория 1). Това представлява дял от около 32 %, което надхвърля целевия дял от 25 %, предвиден в основния акт за PRIMA;
- тъй като нито един от проектите не е приключил към момента на оценката, е твърде рано да се правят заключения относно приноса на очакваните резултати от тези проекти за обществените потребности на участващите държави. Въпреки това данните, събрани от 53 проекта, които са преминали своя междинен преглед, показват обещаващ напредък за постигането на оперативните цели.

В междинната оценка се стига по-специално до заключението, че:

- PRIMA изпълнява уникална роля в екосистемата за научни изследвания и иновации на Средиземноморския регион и обслужва цели, които не са обхванати от други инициативи;
- PRIMA е спомогнало за насърчаване на научната интеграция в участващите държави. В противен случай би било малко вероятно те да си сътрудничат толкова тясно без ясен стимул за финансиране и стратегическа рамка за улесняване на сътрудничеството;
- PRIMA позволява по-специално на участващите държави от Южното Средиземноморие да оползотворят максимално своя капацитет за научни изследвания и иновации. Чрез участието си в PRIMA изследователите от участващите държави извън ЕС получават достъп до възможностите за финансиране в категория 1, която се финансира от ЕС;

- PRIMA допринася за по-нататъшното изграждане на европейското научноизследователско пространство (ЕНП), по-специално чрез преодоляване на недостатъчното трансгранично сътрудничество в Средиземноморския регион посредством финансиране на трансгранични проекти, за които може да се очаква, че ще окажат по-голямо въздействие, отколкото само едностранните или двустранните усилия;
- ценностите на PRIMA за съвместна отговорност, взаимен интерес, подялба на ползите, както и принципът на равните начала бяха счетени за особено уместни за създаването на възможност за сътрудничество между ЕС и съседите му от Южното Средиземноморие като партньори;
- програмата може да се разглежда като целесъобразен инструмент за научна дипломация, който спомага за сближаването на ЕС и съседите му от Средиземноморието, като изгражда усещане за взаимно доверие и приобщаване;
- PRIMA укрепва сътрудничеството между участващите държави от Южното Средиземноморие, по-специално в областта на научните изследвания и иновациите;
- що се отнася до бъдещето, изпълнителната структура на PRIMA предприе стъпки за координиране с инициативи по линия на „Хоризонт Европа“ със сходна тематична насоченост, като например мисията на ЕС „Пакт за почвите за Европа“ или нови партньорства като Европейското партньорство „Сигурност на водоснабдяването за планетата“ (Water4All). В годишния работен план на PRIMA за 2023 г., приет наскоро от Комисията, е предвидено и сътрудничество с мисията на ЕС „Възстановяване на нашите океани и води“;
- PRIMA допринася със своя тематичен акцент за различни инструменти на политиката и актове във връзка с Европейския зелен пакт, като например новата стратегия на ЕС за адаптиране към изменението на климата, стратегията „От фермата до трапезата“ (ролята в областта на научните изследвания и иновациите и устойчивите храни), Плана за действие относно кръговата икономика, Плана за действие за нулево замърсяване и Рамковата директива на ЕС за водите (РДВ).

3.2 Препоръки и извлечени поуки

В доклада за междинна оценка, който е подкрепен с обективни данни и доказателства, се оценяват текущото състояние и постиженията на PRIMA, осигуряват се стимули в подкрепа на изпълнението на PRIMA и се предоставя информация за евентуални корекции в средносрочен план. Оценката показва, че PRIMA е на път да постигне целите си, функционира в съответствие с приложимите принципи и процедури и е постигнало съгласуваност със съответните вътрешни и външни политики на ЕС.

Комисията смята, че през последните няколко години PRIMA е успяло да установи ефективно и основано на доверие сътрудничество между държавите от Северното и Южното Средиземноморие за разработване на общи и иновативни, устойчиви, икономически ефективни и ефикасни решения за устойчиви продоволствени системи и интегрирано управление на водите. Като основната инициатива на ЕС в Средиземноморския регион за постигане на резултати по тези ключови предизвикателства в областта на научните изследвания и иновациите, PRIMA спомага за преодоляване на пропуските в областта на научните изследвания и иновациите и социално-икономическото разделение в южното и източното съседство и подобрява здравето, мира и стабилността за обществата в региона в дългосрочен план.

Сега повече от всякога е време за по-задълбочено сътрудничество за намиране на иновативни решения за опазване на водните ресурси, повишаване на продоволствената и хранителната сигурност и укрепване на издръжливостта, справедливостта и устойчивостта на продоволствените и селскостопанските системи в Средиземноморския регион.

Всъщност бъдещето на ключовите природни ресурси на Средиземноморския басейн (води, почви, крайбрежие и биологично разнообразие) продължава да бъде застрашено от редица различни видове натиск, които действат едновременно и в много случаи са хронични, като сред тях се включват урбанизацията, индустриализацията, разширяването на интензивните селскостопански дейности и аквакултурите, както и неустойчивата експлоатация на природните ресурси. Уязвимостта на региона се утежнява допълнително от чувствителността му към изменението на климата. Според 6-ия доклад за оценка на работна група II на Междуправителствения комитет на ООН по изменение на климата (публикуван през февруари 2022 г.) се очаква средиземноморските екосистеми да бъдат сред най-тежко засегнатите от последиците от текущото изменение на климата.

Освен това регионът на Южното Средиземноморие е изправен пред предизвикателства, свързани с управлението, социално-икономическите аспекти, климата, околната среда и сигурността, много от които произтичат от глобалните тенденции и налагат съвместни действия от страна на ЕС и партньорите от южното съседство. Продължителните конфликти не спират да причиняват огромно човешко страдание, да предизвикват значително принудително разселване, да повлияват сериозно върху икономическите и социалните перспективи на цели общества, особено по отношение на държавите, които приемат голям брой бежанци, и да задълбочават геополитическото съперничество и външната намеса.

В допълнение последиците от пандемията от COVID-19 оказват огромен натиск върху природните ресурси и селското стопанство. Поради това преходът към незамърсени природни ресурси и към здравословни, справедливи, издръжливи и устойчиви продоволствени системи трябва да бъде постоянен приоритет за средиземноморските общества.

От това следва, че целите на PRIMA продължават да бъдат валидни.

Нещо повече, „геополитическата Комисия“ на председателя Урсула фон дер Лайен признава конкретната роля на Средиземноморието и подчертава, че възнамерява да си сътрудничи тясно с партньорите от Средиземноморието по Европейския зелен пакт, така че „да можем да направим региона лидер в намирането на решения в областта на климата“. Чрез широк набор от проекти и програми, включително PRIMA, ЕС подкрепя своите партньори от южното съседство при разработването и осъществяването на екологосъобразни политики. Той насърчава сътрудничеството за борба със замърсяването и с изменението на климата, като предлага помощ на партньорите си от южното съседство да изпълнят Парижкото споразумение относно изменението на климата и последващите промени във връзка с него и полага усилия за обмен на най-добрите практики и на експертен опит.

За да се укрепят дългосрочните резултати от PRIMA, се отправят следните препоръки:

- допълнително рационализиране на изпълнението на трите категории на PRIMA. Оценката разкрива, че партньорството PRIMA представлява правилната екосистема за създаване на възможност за специално пригодени подходи към общите проблеми на Средиземноморския регион от гледна точка на темите и равнищата на финансиране. Привлекателността на PRIMA обаче доведе до нисък процент на успеваемост[11]. Всъщност процентът на успеваемост за категория 1 е под 5 %. По подобен начин процентът на успеваемост за категория 2 варира от 6,6 % през 2018 г. до около 20 % през 2021 г. Прекомерно високият брой заявления би могъл да обезкуражи представянето на предложения на високо равнище в бъдеще. Изпълнителната структура на PRIMA следва да разгледа този въпрос и да предложи начини за повишаване на процента на успеваемост на избраните за финансиране предложения. Например би могла да се разгледа възможността за по-адаптирани покани за представяне на предложения и за допълнително прецизиране на процеса по кандидатстване на двата етапа от поканите;

- изглежда има разлика в степента на осведоменост по отношение на категория 3 и значимостта, която ѝ придават участващите държави. Поради това е необходимо да се повиши нейната ефективност. Изпълнителната структура на PRIMA следва да положи допълнителни усилия за повишаване на осведомеността на участващите държави относно значимостта на инициираните от тях дейности, за да се отключи пълният потенциал за принос на тази категория за постигането на по-интегрирано научноизследователско пространство. PRIMA може да извлече полза от улесняването във възможно най-голяма степен на изискванията за докладване на инициираните дейности на участващите държави, така че те да отговарят по-добре на ограничените ресурси на националните финансиращи органи. Друг вариант за повишаване на стратегическата целесъобразност на категория 3 би бил да се акцентира повече върху обмена, изграждането на мрежи и обучението;

- въпреки че заинтересованите страни като цяло са удовлетворени от изпълнението на PRIMA, изпълнителната структура на PRIMA и участващите държави трябва да положат допълнителни усилия, за да се повиши още повече

[11] Така наречените „процент на успеваемост“ е съотношението между броя на финансираните предложения и броя на допустимите предложения.

ефикасността, по-специално на категория 2, чрез намаляване на сложността, породена от различните национални схеми за финансиране, и да се работи за рационализиране на националните административни процедури, за да се съкрати времето за отпускане на средства, да се повиши надеждността и да се подобри бързината;

- за да се използват в пълна степен полезните взаимодействия между проектите и да се насърчи изграждането на по-дълготрайни общности, изпълнителната структура на PRIMA следва да увеличи усилията си за стимулиране на обмена между отделните проекти с цел определяне на възможностите за взаимно допълване и потенциалните им полезни взаимодействия. Това би могло да се осъществи например чрез организиране на мероприятия за проекти на ранен етап с цел извличане на поуки от проектите в по-напреднал етап, мероприятия за обмен на информация между проекти със сходна тематична насоченост или мероприятия за изграждане на мрежи и посредничество;

- участващите държави и изпълнителната структура на PRIMA трябва да инвестират допълнително в дейности за популяризиране и изграждане на капацитет, за да се даде възможност на участниците от държавите от Южното Средиземноморие да се включат по-активно в PRIMA. В доклада за междинна оценка се приветства фактът, че от създаването на PRIMA насам са осъществени различни дейности в подкрепа на заинтересовани страни от различни държави, което е довело до известен напредък в техните системи за научни изследвания и иновации. Продължава обаче да има неизползван потенциал, който би позволил още по-активно участие в PRIMA. Това е свързано с общия брой на бенефициерите от участващите държави от Южното Средиземноморие, който може да бъде по-висок, и с тяхната роля в проектите. Поради това са необходими допълнителни дейности за популяризиране и изграждане на капацитет, както и подкрепа за подобряване на връзката с транснационалната общност, за да се засили тяхното участие;

- PRIMA използва няколко показателя за мониторинг на напредъка и ефикасността на изпълнението. Необходимо е обаче по-систематичен мониторинг на резултатите и последиците, произтичащи от различните действия. В доклада за междинна оценка се подчертава, че са положени значителни усилия и е постигнат значителен напредък към непрекъснатото подобряване на ключовите показатели за ефективност на PRIMA (КПЕ). Продължава обаче да има възможност за подобрение на настоящите ключови показатели за ефективност от гледна точка на това доколко са полезни при оценката на постигането на конкретните цели и на въздействието от проектите. Това се отнася например до липсата на ключови показатели за ефективност, насочени към ефективно измерване доколко е съгласувана стратегията за научни изследвания и иновации отвъд процедурното равнище. Освен това трябва да се гарантира, че въздействието на проектите ще бъде наблюдавано по подходящ начин след междинния или крайния преглед на даден проект, т.е. някакъв вид редовен мониторинг или последващи действия след приключването на проекта. Поради това изпълнителната структура на PRIMA следва да положи усилия за коригиране на ключовите показатели за ефективност;

- изпълнителната структура на PRIMA вече е положила значителни усилия за дейности по разпространение и комуникация (например специален раздел в уебсайта на PRIMA, списание PRIMA, различни мероприятия за

посредничество, раздел относно уеб конференцията за връзката между водите, енергията, храните и екосистемите (WEFE). Изпълнителната структура на PRIMA също така е наясно, че един от ключовите акценти на бъдещите дейности за популяризиране следва да бъде по-специално да се съобщава за въздействието от проектите веднага щом бъде получена информация за него. Необходимо е обаче да се засили комуникацията и разпространението на информация, за да се поддържа високата политическа ангажираност към PRIMA в дългосрочен план. Освен това съществува необходимост от по-добра вътрешна комуникация в рамките на проектните консорциуми;

- едно от ключовите постижения на PRIMA е улесняването на сътрудничеството между ЕС и южните му съседи като равноправни партньори. Докладът за оценка обаче разкрива, че сътрудничеството между участващите държави от Южното Средиземноморие (сътрудничество юг—юг) е по-слабо. Допълнителното засилване на сътрудничеството между участващите държави от Южното Средиземноморие би било от полза, тъй като би могло да допринесе за подобряване на отношенията между тези държави. Поради това изпълнителната структура на PRIMA следва да увеличи усилията си за обединяване на съответните общности, например чрез конкретни мероприятия, с които да се посредничи за участието в консорциуми между участващите държави от Южното Средиземноморие. Друга възможност би била критериите за подбор да бъдат адаптирани, така че да се даде предимство на предложения (може би за определени покани), при които няколко участници от участващите държави от Южното Средиземноморие взаимодействат активно помежду си;
- понастоящем PRIMA проучва възможностите за полезно взаимодействие с инициативите на ЕС и Средиземноморския регион, като например клъстер 6 на „Хоризонт Европа“, „Мисии и партньорства“ . PRIMA също така допринесе за създаването на общността за обмен на практики по отношение на връзката между WEFE, както и за разработването на пътните карти на регионалните платформи за научни изследвания и иновации на Съюза за Средиземноморието (СС) относно изменението на климата, енергията от възобновяеми източници и здравето, които бяха одобрени на министерската конференция за научни изследвания и иновации на Съюза за Средиземноморието, проведена на 27 юни 2022 г. Вероятното сътрудничество с тематичната териториална рамка за синята икономика (WestMED) и инициативата BlueMED също би могло да допринесе за обединяване на ресурсите и увеличаване на въздействието. Изпълнителната структура на PRIMA следва да продължи да следи тези инициативи и да предлага конкретни действия за осъществяването на полезно взаимодействие.

4. Заключения

ЕС признава специалната роля на Средиземноморието, а Европейската комисия вече си сътрудничи тясно с партньорите от Средиземноморския регион, като им помага да намерят общи решения на установените предизвикателства и да превърнат региона в лидер в намирането на устойчиви на изменението на климата решения.

PRIMA изпълнява уникална роля в екосистемата за научни изследвания и иновации на Средиземноморския регион и обслужва цели, които не са обхванати от други инициативи. Съгласно декларацията на министрите от проведената неотдавна Средиземноморска конференция за научни изследвания и иновации стратегическата

програма за научни изследвания и иновации на PRIMA и нейната система за мониторинг и оценка дават възможност за ефективна съвместна програма за научни изследвания и иновации в сектори, които са от решаващо значение за Средиземноморието. Тя допринася за научния прогрес и техническите решения за областта на водите и хранително-вкусовата промишленост, както и взаимовръзката между тях.

Оценката бе затруднена от известни ограничения, тъй като нито един от проектите, финансирани по линия на PRIMA, все още не е приключил. Поради това оценката е насочена не толкова към дългосрочното въздействие, а към структурата, процесите на изпълнение и текущия напредък по програмата. По-специално се оценява дали е постигнат значителен напредък по отношение на конкретните цели, тъй като те не зависят изцяло от използването на постигнатите резултати в рамките на проектите. В този контекст може да се заключи, че PRIMA е постигнало успех. Партньорството отговаря по подходящ начин на екологичните, социално-икономическите и свързаните с политиката предизвикателства, които са от решаващо значение за бъдещото развитие на средиземноморски регион с по-кръгова икономика и повишена устойчивост. От друга страна, PRIMA допринася за ключови политически приоритети, цели и инициативи на ЕС, като например Европейския зелен пакт, и по-специално стратегията „От фермата до трапезата“ и Стратегията за биологичното разнообразие, Стратегията за биоикономиката, Стратегията за адаптиране към изменението на климата и Плана за действие относно кръговата икономика, както и първостепенните ЦУР. Същевременно програмата допринася значително за укрепването на отношенията и сътрудничеството между ЕС и южните му съседи. Сътрудничеството между последните също бе насърчено в някои случаи.

Изпълнителната структура на PRIMA постигна успех в установяването на PRIMA като платформа за укрепване на научните изследвания, иновациите и сътрудничеството, като е интегрирана по съгласуван начин в политическия пейзаж.

За разлика от други инициативи по член 185 в рамките на „Хоризонт 2020“, PRIMA няма правен предшественик. Въпреки че при по-ранните схеми ERA-Net между различните национални агенции са съществували партньорства и е имало инициативи, насочени към Средиземноморския регион, създаването на PRIMA като партньорство в рамките на публичния сектор на равнището на ЕС е нещо съвсем ново.

Препоръките ще бъдат взети предвид в дискусиите между Комисията и изпълнителната структура на PRIMA и ще бъдат предприети последващи действия за изпълнението им като част от надзора на Комисията по отношение на програмата PRIMA.

В съответствие с тези препоръки Комисията също така ще се стреми по-систематично да получава и анализира съответните данни, за да подобри мониторинга на въздействията, произтичащи от програмата PRIMA, и ще засили съобщаването на съответните резултати на имащите отношение служби в рамките на Комисията.

Макар че е предвидено дейностите на PRIMA да продължат до 31 декември 2028 г., последните покани за представяне на предложения ще бъдат програмирани през 2024 г. в рамките на „Хоризонт 2020“. Участващите в PRIMA държави започнаха да изразяват интерес към продължаването на това партньорство. В Декларацията на министрите от Средиземноморската конференция за научни изследвания и иновации от 27 юни 2022 г. също бе отчетено колко е важно да се обсъди продължаването на PRIMA в

съответствие с подхода към партньорствата, прилаган в рамките на настоящата рамкова програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“.

По време на дебата в Съвета по конкурентоспособност (COMPET), проведен на 2 декември 2022 г., представителите на участващите държави — членки на ЕС, също изразиха подкрепата си за продължаването на PRIMA. Комисията отчете целта на продължаването на инициативата PRIMA и започна вътрешен процес за оценка на вариантите за евентуално подновяване на програмата PRIMA след приключването на активната част от срока ѝ на действие през 2024 г. В рамките на този процес ще бъдат взети предвид положителните резултати от настоящата междинна оценка на PRIMA. Освен това PRIMA беше финансирана по линия на „Хоризонт 2020“ (2014—2021 г.), докато поканите за представяне на предложения са насрочени за периода 2018—2024 г. (т.е. програмният период обхваща както „Хоризонт 2020“, така и „Хоризонт Европа“). В рамките на този процес следва да бъде отчетена и необходимостта от синхронизиране на PRIMA с графика на рамката за финансиране, т.е. с „Хоризонт Европа“.